

HUOMAUTUKSIA BADENIN TILASTOKYSELYN AINEISTOJEN JOHDOSTA ⁸¹

Erhebungen über die Lage der Landwirtschaft im Großherzogthum Baden.
1883. Karlsruhe*.

(3, oikeastaan 4 isokokoista osaa, sillä 3:nteen + *Ergebnisse* der Erhebungen**.

Useita monografioita eri yhteisöistä ja sitten yhteenvedot. Hyvin paljon budjetteja.)

I osa. Pantava merkille (lehteilystä)

Sandhausenin yhteisö (Heidelbergin piirikunta) I osa, VIII*), s. 30 [I osa, VIII* (yhteisö)].

Budjetit. Suurtalonpoika. 9.80 ha. 1 renki + 1 palvelijatar + + 379 päivää päivätyötä.

Pientalonpoika. 2.96 ha (1.62 omaa + 1.34 vuokrattua)

viljelee tupakkaa ja humalaa.

10 ihmistyöpäivää (päivätyöt).

[kun kysymyksessä on tupakka ja humala, täytyy laskea työtä 1¼ työpäivää aaria kohti. Siis summa = 370 päivää

mies — 300	}	370.]	Koko tulo = 2 032.32
vaimo — 60			Menot 1 749.91
päiväläinen — 10			282.41

*) Kutakin yhteisöä koskeva kuvaus on painettu erikoisena julkaisuna omine sivunumerointineen. Siitä syystä viittauksissa on osoitettava osa ja yhteisö: II osa, XI = XI yhteisö II osassa.

* Tutkielma maatalouden tilasta Badenin suurherttuakunnassa. 1883. Karlsruhe. Toim.

** Tutkimuksen tulokset. Toim.

Sama

Päiväläinen = pienvuokraajan talous.

2.30 ha	12.6 aaria omaa	
	217.2 „ vuokrattua	16 päiväläisten työpäivää.
	229.8 aaria kaikkiaan	1 ³ / ₄ työpäivää 1 a kohti.

Kokonaistulo —1543.50	Σ=410 työ-	{ 16 — päiväläinen 300 — mies 94 — vaimo	
menot —1472.58			päivää
+ 70.92			

Ergebnisse. Ss. 56—57. Päivittäinen lihankulutus henkeä kohti *suurissa* ja *keskisuurissa talonpoikaistalouksissa*. *Kaikkialla* (8 esimerkkiä) suurtalonpojilla *paljon suurempi*.

II osa. II, XI yhteisö. S. 48. 18 *aarin* tupakkaviljelelmä vaatii 80 työpäivää.

[Kokonaisuudessaan tämä Badenin tilastokysely on tutkielma 37 tyypillisestä yhteisöstä. Kaiken summana — mitä tarkimmat, *yksityiskohtaisimmat*, tavattoman yksityiskohtaiset budjetit (70), joiden *tärkeimmät* tulokset on esitetty lainaamassani taulukossa.

Mielenkiintoinen on *Ergebnissen* Anlage VI: "Uebersichtliche Darstellung der Ergebnisse der in den Erhebungsgemeinden angestellten Ertragsberechnungen" (S. 149—165).* Siinä on *taulukon* muodossa yhteenvedot erikseen kuvattujen talouksien budjetti- (ja taloutta valaisevista) tiedoista. (37 + 33 = 70 budjettia.)

Ks. näiden 70 budjetin tietoja koskevia muistiinpanoja muistiosta. ⁸²	31 suurtalonpoikaa (eli siirtotalollista) 21 keskisuurta talonpoikaa 18 pientalonpoikaa (siinä luvussa 1 viininviljelijä) <hr style="width: 10%; margin-left: 0;"/> 70
--	---

Ergebnissessa [olen *lehteillyt ainoastaan* *Ergebnissen*. Varsinaista aineistoa (1—3 osa) en, koska sen kvintessensi on budjettitaulukossa eikä ole tilaisuutta tutkia aineistoa varta vasten] — kiintyy huomio johtopäätösten ylimalkaisuuteen: yhteenvedoissakaan *ei ole* missään *erotettu* toisistaan johdonmukaisesti suuria, keskisuuria ja

* Mielenkiintoinen on Tulosten VI liite: "Lyhyt katsaus tutkituissa yhteisöissä toimitetusta tulojen laskusta saatuihin tuloksiin" (ss. 149—165). *Toim.*

pientalonpoikia, kaikkialla, jopa esimerkiksi kulutuskysymyksessäänkin, puhutaan "ylipäänsä". Verrataan yhteisöjä eikä suuria, keskisuuria ja pienyrityksiä. (Esim. ss. 55—56.)

Ergebnissen 21. s. on seuraavanlainen taulukko (v. 1873 tietojen perusteella)

				Maatalous- yrityksiä	%	Pinta-ala ha	%
I "sekayritykset" ("päiväläisten ja kotiteollisuuden- harjoittajain")	0—10	morgenia	(0—3 ₀ ha)	160 581	72 ₀	227 213	28 ₅
II pientalonpoikain yritykset	10—20	"	(3 ₀ —7 ₂ ha)	38 900	17 ₅	193 923	24 ₃
III keski suurten talonpoikain yritykset	20—50	"	(7 ₂₀ —18 ha)	18 346	8 ₃	193 936	24 ₃
IV suurttalonpoikain yritykset	50—100	"	(18—36 ha)	3 721	1 ₆	90 152	11 ₃
V suuryritykset (niiden joukossa suurtalonpoikain- kin yrityksiä)	100—500	"	(36—180 ha)	1 177	0 ₅	65 671	8 ₁
VI	500 ja enemm.	"	(180 ja enemm.)	21	0 ₀₁	5 542	0 ₆
Yhteisömaat y.m.	—	—	—	—	—	21 060	2 ₆
				222 746	100	797 597*	100

Sivuansiot — kotiteollisuusammatit (Görwihl, Witten-
schwand, Neukirch) (s. 43)

metsätyöt

päivätyöt

tehdastyöt, kivilouhimot j.n.e. j.n.e.

Käydään myös toisilla paikkakunnilla maa- ja metsätöis-
sä (Neusatz, s. 45).

Neukirchissa pidetään pienimpänä elatuksen antavana
maa-alana 40 ha. S. 44.

$\frac{z}{\alpha}$ ja $\frac{\beta}{\beta}^{**}$ koskevien tietojen johdosta (ks. muistiossa ole-
vaa taulukkoa) on mielenkiintoista panna merkille:

Suurten ja keski suurten talonpoikain osalta, joiden tilat
käsittävät likimain 7—10 ha viljaseuduilla ja 4—5 ha kau-
pallisten kasvien viljelys- ja viininviljelysalueilla... (ja

* Tässä sarakkeessa alkulähteessä on sataluvussa virhe (tulokseksi saadaan
797 497). Toim.

** $\frac{\alpha}{\alpha}$ — keskimääräinen vuosivoitto ha:ta kohti (markkaa); $\frac{\beta}{\beta}$ — maatilan suu-
rimman mahdollisen verotuksen ja velkojen prosentuaalinen suhde verotettavaan
maatilan kapitalisoituun arvoon. Toim.

metsää 20—30 ha)... laskutoimituksen $\binom{\alpha \beta}{\alpha \beta}$ tulokset eivät ole huonot (s. 66)... Niiden osalta on vaaraton 40—70%:n, keskimäärin 55%:n velkaantuneisuus.

...Vähemmän suotuisiksi muodostuvat sitä vastoin *pientalonpoikaisen* väestön olosuhteet, t.s. ... kun harjoitetaan 4—7 ha:lla maanviljelyä, 2—4 ha:lla kaupallisten kasvien ja viininviljelyä... omataan metsää aina 30 ha ...

Näiden pientalonpoikien siedettävän velkaantuneisuuden keskiraja on... kaikissa suhteissa paljon alhaisempi kuin tulee määrittää keski suurten ja suurtalonpoikain suhteen.

...Mainitunkokoisten tilojen osalta *puhtaasti* viljaseuduilla, perheen ollessa *keskisuuri*, velkaantuneisuuden raja... ei saa nousta yli 30% maatilan arviohinnasta edellyttäen, että korkojen maksu ja velan kuoletus on turvattu *täydellisesti* ja *säännöllisesti* tapahtuvaksi... (s. 66).

...Edellä esitetyt numerotiedot ovat näin ollen vahvistaneet sen hyvin yleisen mielipiteen, että ne talonpoikaistilojen omistajat, jotka ovat rajamailla (*keskivälissä*) päiväläisten ja keskitalonpoikien välillä (heihin kuuluvia maalaisiäntiä sanotaan kylissä tavallisesti "*keskisäädyksi*" — Mittelstand), ovat usein vaikeammassa asemassa kuin tilojen suuruuden kannalta heitä ylempänä tai alempana (sic!) olevat ryhmät,— sikäli kuin he, kestäen menestyksellisesti *kohtuullisen* velkaantuneisuuden, silloin kun velkaraja on tietyllä tasolla eikä kovin korkea, pystyvät vain kovin vaivalloisesti täyttämään sitoumuksiaan, koska heillä ei voi olla *säännöllisiä* sivutuloja (päiväläistyötä y.m.s.) eivätkä he voi niiden avulla suurentaa tulojaan*. He voivat täyttää sitoumuksensa vasta sitten, kun lapset ovat jo kasvaneet ja nämä on saatu järjestetyksi ja perheen ylläpitokustannukset rasittavat vähemmän näitä pientalouksia. Sitä vastoin juuri *maapalstan omaavat päiväläiset* (kotiteollisuudenharjoittajat), mikäli heillä on edes jossain määrin säännöllisiä sivuansioita, ovat usein tuntuvasti paremmassa asemassa kuin "*keskisäätyyn* kuuluvat", sillä sivuansiot tuottavat usein niin suuria puhtaita (s.o. raha-) tuloja, kuten laskelmat hyvin monessa tapauksessa osoittavat,

NB

* Ks. Teokset. 5. osa, s. 177. *Toim.*

että käy mahdolliseksi kuolettaa jopa *suuriakin* velkoja*; tällä on selitettävissä se usein havaittu ilmiö, että siellä, missä on mainitunlaiset olosuhteet, päiväläisten y.m.s. kaltaiset pienmaanomistajat lunastavat vähitellen pienet talonpoikaistilat vapaiksi veloista. Nämä laskelmat osoittavat niin ikään sen, että juuri niillä maalaisisännillä, jotka kuuluvat itsenäisen talonpoikaisväestön alimpiin kerroksiin, on eniten syytä käyttää *varovasti* luottoaan ja sen vuoksi heidän tulee kiinteää omaisuutta hankkiessaan tarkastaa erittäin huolellisesti finanssimahdollisuutensa (ss. 66—67).

[Velkaantuneisuuskysymyksessä *ovat* niin ikään *vallitsevina yhteisöjä* valaisevat tiedot.]

Vrt. erikoisesti s. 97: "Loppuyhteenvedo (velkaantuneisuuskysymyksestä); *pientalonpoikaisen* väestön suhteellisesti huonompi asema."

Tilaryhmittäin toimitetut velkaantuneisuustutkimukset osoittivat seuraavaa:

Miltei kaikkialla... kävi ilmi, että *eniten* velkaantuneita *prosentuaalisessa suhteessa* ovat maanomistajain *alimmat* ryhmät (maapalstan omaavat päiväläiset) ja että *varsinaisen talonpoikaisväestön* osalta tämä prosentuaalinen suhde päinvastoin alenee tuntuvasti, ja yleensä se *alenee* sitä mukaa kuin tilat suurenevät ja toisinaan jopa *hyvinkin nopeasti* ja ylimmissä ryhmissä (talonpoikain suurtilat) *katoaa hyvin usein jopa miltei kokonaan* (s. 89).

Kyseisissä yhteisöissä toimitettujen velkaantuneisuustason tutkimusten lopputulokset osoittautuvat näiden tietojen mukaan seuraavanlaisiksi:

Maapalstan omaavien *päiväläisten* kiinteistövelka on miltei kaikkialla hyvin huomattava. Siitä huolimatta tämä osa velasta on vaarattomin (s. 97) — sillä tämä maalaisväestön osa luottaa pääasiallisesti muihin kuin maasta saataviin tuloihin ja kokemus osoittaa, että kun on säännöllisiä ("jossain määrin" säännöllisiä) ansiotöitä päiväläiset suoriutuvat veloistaan (mitkä useimmiten aiheutuivat maan ostosta).

Keskisuurten ja *suurtalonpoikien* kiinteistövelka tutkitujen yhteisöjen valtaosassa, jopa sellaisissakin yhteisöis-

* Ks. Teokset, 5. osa, s. 177. *Toim.*

sä, joita pidetään *tavattoman velkaantuneina*, pysyttelee tilojen koon sanelemissa rajoissa, ja melko lukuisissa yhteisöissä, joita on *kaikissa* talouspiireissä, tämä velkaantuneisuus on *hyvin vähäistä...*

Toisaalta *pientalonpoikaisväestön* velkaantuneisuus melko monissa tutkituissa yhteisöissä on suhteellisesti suurempaa ja vaarallista, kun otetaan huomioon siedettävän velkaantuneisuuden raja, ja koska tämä suurempi velkaantuneisuus on *viime kädessä* katsottava johtuvaksi pääasiallisesti tietyistä *ulkoisista* olosuhteista... (97) (maa, ilmasto, maanpuute j.n.e.), niin voidaan olettaa, että maan muissakin yhteisöissä tavataan samaa.

Tämä velkaantuneisuus on tulosta pääasiallisesti *kiinteistölainan otosta* (maan osto ja tilojen haltuunotto).

...juuri *pientalonpoikaiselta* väestöltä ja sen rinnalla olevalta *päiväläisväestöltä* ennen kaikkea vaaditaan... erikoisen suurta taloudellista varovaisuutta maata ostettaessa (s. 98) — tämä on kohta, johon viitataan suurimassa osassa tutkimusselostuksia. NB

Pientalonpojat *myyvät* melko vähän *käteisellä*, vaikka heillä on erittäin kova rahantarve: siksi...

ja pääoman vähyys tekee heille kaikkinaiset raesateet, karjakadot j.n.e. erittäin tuntuviksi.*

Kirjoitettu kesä- — syyskuussa 1901

*Julkaistu ensi kerran v. 1932
XIX Lenin-kokoelmassa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. Teokset, 5. osa, s. 177. Toim.